

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора,

Савіної Наталії Борисівни

на дисертаційну роботу

Терлецької Вікторії Олександрівни

«ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ВЕНЧУРНИХ СТРУКТУР В УМОВАХ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами, планами і темами

Підприємницькі структури, що розробляють і впроваджують у виробництво інноваційні технології, створюють передумови для становлення інноваційної економіки в Україні, покращення інвестиційного клімату, підвищення ефективності господарської діяльності та рівня конкурентоспроможності окремих підприємств, регіонів і країни загалом. Від вирішення проблем, пов'язаних із фінансовим забезпеченням, залежать кількісні та якісні результати господарської діяльності.

Сьогодні венчурне підприємництво (безпосередньо венчурні структури) є потужним каталізатором розвитку інновацій та технологій, сприяє створенню нових робочих місць, розвитку галузей, які базуються на інноваціях, а також прискорює економічний розвиток країни в цілому. Тому формування та розвиток венчурних структур в національній економіці відіграє ключове значення, оскільки сприяє підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних продуктів і послуг та забезпечує інноваційний шлях розвитку.

Світовий досвід свідчить, що країни, які забезпечують безперервний та якісний трансферт наукових знань у нові технології та вироби, отримують значні переваги в забезпеченні стійких темпів економічного розвитку. Так, досвід КНР засвідчив, що державна підтримка інноваційної активності сприяла створенню національної інноваційної системи з необхідною кількістю фахівців й ефективними інституційними механізмами для досягнення амбітних цілей економічного розвитку Китаю. У Великій Британії, наприклад, частка державних витрат на розвиток інфраструктури технологічних зон становить близько 60%, у Німеччині, Франції та Нідерландах – приблизно 75%, а у Бельгії – майже 100%. Яскравим прикладом державного стимулювання у межах ІТП є Туреччина, де функціонують 56 технологічних зон розвитку, а ще 13 невдовзі розпочнуть роботу. Водночас розвиток національної економіки передбачає залучення венчурного капіталу як необхідного атрибуту, який може стати ефективним джерелом фінансового забезпечення наукових розробок та перетворення їх на конкурентоспроможний продукт.

Венчурне інвестування в Україні знаходиться на стадії розвитку. Тому не випадково український венчурний бізнес відчуває низку проблем, які зумовлені відсутністю нормативно-правового регулювання венчурного фінансування, організаційного та фінансового забезпечення, недостатнім теоретичним підґрунтям функціонування венчурних структур, пов'язаних з особливостями

венчурного капіталу і його функціонуванням в умовах розвитку ринкової економіки, а також кризовим станом банківської системи і фондового ринку.

Венчурний бізнес ініціює інноваційне піднесення, стимулюючи інвесторів вкладати кошти в ризикові проєкти, нові технології, нову продукцію, формування нових видів послуг, які здійснюються малими високотехнологічними підприємствами або спільними підприємствами у разі заснування стратегічних альянсів. Індустрія венчурного підприємництва забезпечує доступ до комерційних банків, розширює сферу консалтингових послуг. Істотно зростає економічна мобільність і гнучкість, підвищується конкурентоспроможність виробництва.

Таким чином, венчурні структури є важливою складовою інноваційного розвитку корпорацій. Форма та організація венчурної діяльності окремих компаній зазвичай відповідає цілям, якими вони мотивуються та залежить від спеціалізації їх виробництва та інституційного середовища, у межах якого працює компанія, її підрозділи.

Сьогодні вкрай необхідно розробити механізм формування та розвитку венчурних структур для України з метою оживлення національної економіки та отримання конкурентних переваг. У даному контексті наукові пошуки автора базувалися на всебічному вивченні особливостей венчурного підприємництва і розробленні механізму створення та успішного функціонування венчурних структур для розвитку національної економіки.

Дисертаційна робота є складовою та написана відповідно до затверджених планів комплексних науково-дослідних робіт Національного університету «Львівська політехніка». Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» «Розвиток промислового потенціалу в умовах активізації міжнародної економічної діяльності» (номер державної реєстрації: 0119U100039). Особистий внесок автора полягає в удосконаленні науково-методичного підґрунтя визначення змісту венчурної діяльності, її видів, елементів венчурної структури, типології видів венчурної структури, типології видів суб'єктів венчурного підприємництва (акт впровадження від 02.03.2023 р.).

Розроблені й обґрунтовані дисертанткою теоретичні положення, теоретико-методичні підходи та рекомендації щодо формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності репрезентують істотне значення для розвитку базових положень економічної науки і відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації та їх достовірність

У дисертації визначено мету дослідження, яка полягає у розробленні концептуальних, методологічних, методичних та інструментально-прикладних основ формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності як провідного ресурсу економічного зростання країни. Відповідно були поставлені завдання теоретичного, методичного та прикладного характеру, які автору вдалося вирішити та досягти поставленої мети. Завдання співвідносяться з ознаками наукової новизни, що свідчить про вірність

методології та методики дослідження. Об'єкт, предмет та мета роботи пов'язані між собою.

Вивчення змісту дисертації, реферату та наукових публікацій автора дозволило підтвердити: основні наукові положення, методичні розробки, висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертаційній роботі Терлецької В.О., логічні, послідовні, достовірні, достатньо обґрунтовані, чітко пояснені та не суперечать усталеним теоретичним підходам і відповідають вимогам наукового стилю.

Основні положення, авторські підходи, висновки та рекомендації, які змістовно розкриті в дисертації Терлецької В.О., засновані на сучасних теоретичних та методологічних підходах до визначення формування і розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності та застосуванні відповідних наукових методів.

Окремі теоретичні положення роботи та прикладні аспекти базуються на використанні сукупності загальнонаукових принципів, прийомів та методів, зокрема: загальнотеоретичних, специфічних, міждисциплінарних, порівняльного аналізу – для визначення сутності венчурної бізнес-структури та понять, пов'язаних з венчурною діяльністю (венчурний бізнес, венчурне підприємництво, венчурна діяльність, венчурне фінансування), досвіду формування і функціонування венчурних структур та стану ринку венчурного капіталу в Україні, підходів науковців до трактування поняття «розвиток організації», підходів до окреслення типології видів венчурної структури, типології видів суб'єктів венчурного підприємництва, а також формування інструментарію оцінювання розвитку венчурної структури за її структурними елементами на основі концепції сталого розвитку за сферами венчурної діяльності; статистичного аналізу – для дослідження стану і динаміки діяльності підприємств, аналізування діяльності венчурних структур щодо забезпечення інноваційного розвитку підприємств, системи бізнес-аналітики розвитку венчурної діяльності, оцінювання діяльності венчурних структур у багатовимірному ознаковому просторі, побудови моделей і використанні методів прогнозування розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності; економетричного моделювання – для побудови регресійних багатофакторних моделей венчурної діяльності; методи штучного інтелекту – для прогнозування розвитку сфер венчурної діяльності; метод таксономічного аналізу – для оцінювання діяльності венчурних структур у багатовимірному ознаковому просторі; темповий метод – для побудови моделі системного оцінювання розвитку венчурної структури; методи та прийоми графічного та табличного відображення – для наочного відображення теоретичних і методичного результатів дослідження; абстрактно-логічний метод – для розроблення і формування теоретичних узагальнень та висновків дисертаційного дослідження.

Отримані за результатами дослідження наукові положення, висновки і рекомендації ґрунтуються на глибокому вивченні міжнародних рекомендацій та стандартів за окресленою проблематикою, наукових дослідженнях та практичних рекомендаціях українських і закордонних вчених та фахівців з питань венчурної діяльності, законах України та Європейського Союзу, нормативно-правових актах, які стосуються різних сфер розвитку венчурних структур, аналітичних

матеріалах державних та міжнародних статистичних організацій, даних статистичної звітності венчурних структур, а також на результатах власних досліджень автора. Все це дозволило розробити та репрезентувати дисертантці науково обґрунтовані теоретичні, науково-методичні та прикладні аспекти формування і розвитку венчурних структур.

Висновки дисертаційної роботи є аргументованими, дослідження визначається оригінальністю підходів до їх вирішення.

3. Структура та зміст дисертаційної роботи

Зміст дисертації Терлецької В.О. відповідає її темі. Структура роботи – логічна й гармонійна. Текст дисертаційної роботи викладено державною мовою. Стиль викладення матеріалів дослідження відповідає вимогам, що висуваються до наукових праць такого рівня, вирізняється науковістю, системністю, обґрунтованістю. У роботі витримано науковий стиль мовлення, вжито загальну та спеціальну термінологію, текст є стилістично коректним.

Дисертація складається із анотації, вступу, п'яти розділів із узагальненими висновками за ними, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформувано мету і завдання, предмет та об'єкт, методи дослідження, викладено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, вказано особистий внесок здобувача та наведено інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі розкрито сутність, методологічний базис, особливості діяльності та значення венчурних структур на мікро- та макрорівні, досліджено, визначено, систематизовано та охарактеризовано типи венчурних структур, наведено кращі практики формування та функціонування венчурних структур, досліджено стан ринку венчурного капіталу в Україні.

Автором розроблено підхід, за яким венчурна структура розглядається як бізнес-утворення двоїстої сутності – суб'єкт та колективне об'єднання суб'єктів венчурного підприємництва, діяльність яких підпорядкована державним регуляторам з метою досягнення спільної мети – забезпечення сталого соціально-економічного розвитку національної економіки шляхом активізації інноваційної діяльності (с. 49, 56–58). Представлено зміст венчурної діяльності, види венчурної діяльності, елементи венчурної структури, типологію видів венчурних структур, типологію видів венчурних інноваційних підприємств, що дозволило конкретизувати змістове та функціональне наповнення базових понять з метою їх однозначного тлумачення та консенсусного сприйняття (С. 82-93, С. 97-98). Розроблено положення, відповідно до якого основним структуроформуючим елементом венчурного підприємництва вважається інноваційна сфера, яка актуалізує інноваційний напрям розвитку національної економіки у злагодженій взаємодії з іншими сферами венчурної діяльності (управлінською, фінансовою, комерційною), що вказує на характерну особливість здійснення венчурної діяльності, та системно охоплює функціонування венчурної структури («будинок інновацій») (рис. 1.14, С. 80, С. 80–98).

У другому розділі досліджено та виявлено чинники впливу на діяльність та розвиток венчурних структур, побудовано типологію чинників впливу на формування і розвиток венчурної структури, сформовано концептуальні основи формування венчурних структур та теоретичний базис концептуальної моделі розвитку венчурних структур.

Сформовано типологію чинників впливу на формування і розвиток венчурної структури за типологічними ознаками (С. 132–134). Поряд з цим автором обґрунтовано врахування безпосередньої чи прихованої дії низки чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, що вимагають підвищеної гнучкості (спритності) й адаптивності венчурних структур до швидкоплинних умов ведення венчурного бізнесу при активному залученні венчурних структур до процесу інноваційного розвитку національної економіки та їх інтегрованість до глобальної економічної системи. Запропоновано підхід для ґрунтовного дослідження чинників впливу на формування та функціонування венчурної структури (у широкому розумінні) (С. 137–142). Значну увагу у розділі приділено удосконаленій концептуальній моделі формування венчурної структури, яка базується на основних системоутворюючих вимогах, охоплює технологію формування венчурних структур, що опирається на принципи формування; мету, місію і цілі формування; програму та напрями розвитку; способи інвестування активів; форми організації венчурного підприємництва; функції; типи венчурних структур; види венчурного підприємництва; постулати діяльності; інструменти венчурної діяльності; моделі формування, а також джерела формування венчурного капіталу; суб'єкти венчурної діяльності; напрями інвестування та структуру інвестицій; об'єкти венчурної діяльності, що відображає особливості функціонування венчурних структур і забезпечує досягнення інтересів сторін взаємодії (С. 144–169). Крім цього, автором удосконалено метод оцінювання розвитку венчурної структури, який базується на аналізуванні сфер венчурної діяльності (управлінської, фінансової, інноваційної та комерційної) за інтегральними показниками, що дає змогу оцінити економічну, соціальну та екологічну складові розвитку венчурної структури (С. 199–203, С. 216–222).

У третьому розділі сформовано методичні положення з аналізування діяльності венчурних структур для інноваційного розвитку національної економіки, охарактеризовано та проаналізовано стан і динаміку інноваційної діяльності та здійснено аналізування діяльності венчурних структур щодо забезпечення інноваційного розвитку національної економіки.

Досліджено ринок спільного інвестування інноваційного розвитку національної економіки та виявлено тенденції його зміни. Охарактеризовано венчурну діяльність в економічному просторі України та наведено її особливості, що виявлені у процесі дослідження (С. 261–285). Досліджено стан та динаміку функціонування ринку електромобілів в Україні для інноваційного розвитку, наведено характеристику ринку (С. 229–260).

У четвертому розділі здійснено бізнес-аналітику розвитку венчурної діяльності, проведено оцінювання діяльності венчурних структур у багатовимірному ознаковому просторі, наведено моделі і методи прогнозування розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності.

Автором розвинуто систему бізнес-аналізу венчурної діяльності в умовах активізації інноваційних перетворень національної економіки, в основу якої покладено засоби дослідження стану та передбачення майбутніх змін венчурної діяльності на основі органічного поєднання загальних методів і моделей статистичного аналізу та економетричного моделювання із спеціальними інструментами оцінювання результатів функціонування венчурної структури, що дозволяє здійснити прогнозування її розвитку в умовах обмеженої інформаційної визначеності (С. 289–299). Крім цього, набув подальшого розвитку підхід зі встановлення та оцінювання розвитку венчурної структури на основі розрахунку відстані від уявного об'єкта з оптимальними (еталонними) характеристиками з використанням засобів таксономічного аналізу як інструменту часового і просторового рангування, що дозволяє упорядкувати сукупність багатовимірних об'єктів шляхом встановлення їх відстані від уявного об'єкта з оптимальними (еталонними) характеристиками (С. 300–308) та здійснено його апробацію. Удосконалено підхід до виявлення закономірностей зміни критеріїв венчурної діяльності, який поєднує можливості формальних методів статистичного аналізу і моделювання, економетричного моделювання, дослідження операцій з можливостями якісних методів бізнес-аналізування і прогнозування (експертних, штучних нейронних мереж), а також передбачає доцільність застосування нелінійних трендових моделей для забезпечення повноти та об'єктивності дослідження венчурної діяльності з урахуванням характеру зміни інноваційних, економічних, фінансових і процесів комерціалізації інноваційної продукції (С. 312–321, С. 501–502). Побудовано моделі прогнозування розвитку сфер венчурної діяльності (С. 511–512).

Заслуговує на увагу побудована модель системного оцінювання розвитку венчурної структури, в якій інтегрально відображено умови активізації інноваційної та поступальної зміни фінансової, а також комерційної сфери венчурної діяльності з урахуванням індикаторів інноваційного розвитку макроекономічної системи, що дозволяє отримати розширену оцінку стану і спроможності її розвитку (С. 309–312) та проведено її апробацію.

У п'ятому розділі наведено інструменти забезпечення розвитку венчурних структур, побудовано модель забезпечення розвитку венчурних структур та розроблено інструменти формування портфеля венчурних інвестицій.

Наголошено на доцільності застосування наведених у дисертаційній роботі інструментів забезпечення розвитку венчурних структур (С. 347–349). Окрема увага відведена методу формування та забезпечення функціонування венчурної структури за модифікованою багатокритеріальною оптимізаційною моделлю в умовах сталого розвитку (економіка, екологія та соціум), що представлена функціями мети у цих напрямках, спирається на сформовані автором концептуальні положення щодо умов функціонування венчурних структур на прикладі ринку електромобілів для цілей розвитку зеленої економіки та концептуальні припущення для фондового, споживчого ринку і сфери довілля та описує взаємодію суб'єктів ринкової економіки (С. 364–368). Значну увагу у розділі приділено моделі формування портфеля активів суб'єктів венчурного підприємництва, яка, на відміну від класичної моделі Г. Марковіца, є двокроковою і багатокритеріальною, що дозволяє послідовно деталізувати

оптимальну структуру венчурних активів, враховуючи інтереси основних стейкхолдерів процесу активізації інноваційного розвитку національної економіки, зокрема, суспільства та суб'єктів підприємницької діяльності (С. 369–381).

Підсумовуючи вищесказане, варто підтвердити, що дисертаційна робота є завершеною науковою працею, виконаною на актуальну тему де змістовно та логічно висвітлено проблеми і запропоновано напрями їх вирішення в межах вимог наукової спеціальності.

4. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз наукових положень, рекомендацій та висновків, наведених у дисертації, свідчить, що науковим доробком здобувачки став значний перелік результатів теоретичного, методичного та практичного характеру, серед яких найбільш суттєвими та такими, що розроблено вперше, а саме: модель системного оцінювання розвитку венчурної структури, в якій інтегрально відображено умови активізації інноваційної та поступальної зміни фінансової, а також комерційної сфери венчурної діяльності з урахуванням індикаторів інноваційного розвитку макроекономічної системи; підхід, за яким венчурна структура розглядається як бізнес-утворення двоїстої сутності – суб'єкт та колективне об'єднання суб'єктів венчурного підприємництва, діяльність яких підпорядкована державним регуляторам з метою досягнення спільної мети – забезпечення соціально-економічного розвитку національної економіки шляхом активізації інноваційної діяльності; положення, відповідно до якого основним структуроформуючим елементом венчурного підприємництва вважається інноваційна сфера, що актуалізує інноваційний напрям розвитку національної економіки у злагодженій взаємодії з іншими сферами венчурної діяльності (управлінською, фінансовою, комерційною).

Наукова новизна результатів дослідження полягає також в удосконаленні:

- концептуальної моделі формування венчурної структури, яка базується на основних системоутворюючих вимогах, охоплює технологію формування венчурних структур, що опирається на принципи формування; мету, місію і цілі формування; програму та напрями розвитку; способи інвестування активів; форми організації венчурного підприємництва; функції; типи венчурних структур; види венчурного підприємництва; постулати діяльності; інструменти венчурної діяльності; моделі формування, а також джерела формування венчурного капіталу; суб'єкти венчурної діяльності; напрями інвестування та структуру інвестицій; об'єкти венчурної діяльності, що дозволяє виявити особливості функціонування венчурних структур і забезпечує досягнення інтересів сторін взаємодії (С. 144–169);

- методу оцінювання розвитку венчурної структури, який базується на аналізуванні сфер венчурної діяльності (управлінської, фінансової, інноваційної та комерційної) за інтегральними показниками, що дає змогу оцінити економічну, соціальну та екологічну складові розвитку венчурної структури (С. 199–222);

- моделі формування портфеля активів суб'єктів венчурного підприємництва, яка, на відміну від класичної моделі Г. Марковіца, є

двокроковою і багатокритеріальною, що дозволяє послідовно деталізувати оптимальну структуру венчурних активів, враховуючи інтереси основних стейкхолдерів процесу активізації інноваційного розвитку національної економіки, зокрема, суспільства та суб'єктів підприємницької діяльності (С. 369–381);

- методу формування та забезпечення функціонування венчурної структури за модифікованою багатокритеріальною оптимізаційною моделлю в умовах сталого розвитку (економіка, екологія та соціум), що представлена функціями мети у цих напрямках, спирається на сформовані автором концептуальні положення щодо умов функціонування венчурних структур на прикладі ринку електромобілів для цілей розвитку зеленої економіки та концептуальні припущення для фондового, споживчого ринку і сфери довілля та описує взаємодію суб'єктів ринкової економіки (С. 364–368);

- підходу до виявлення закономірностей зміни критеріїв венчурної діяльності, який поєднує можливості формальних методів статистичного аналізу і моделювання, економетричного моделювання, дослідження операцій з можливостями якісних методів бізнес-аналізування і прогнозування (експертних, штучних нейронних мереж), а також передбачає доцільність застосування нелінійних трендових моделей для забезпечення повноти та об'єктивності дослідження венчурної діяльності з урахуванням характеру зміни інноваційних, економічних, фінансових і процесів комерціалізації інноваційної продукції (С. 313–322).

Науковими результатами, які належать до таких, що набули подальшого розвитку, є:

- запропоновано понятійно-термінологічний апарат формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності, зокрема, уточнено сутність поняття «венчурний бізнес», «венчурна діяльність» (у широкому та вузькому сенсі), «розвиток венчурних структур», що дало змогу вирішити низку сутнісних, наукових і управлінських проблем та дозволило конкретизувати змістове та функціональне наповнення базових понять з метою їх однозначного тлумачення та консенсусного сприйняття (табл. 1.1, С. 44–56);

- визначено зміст венчурної діяльності, її види, сфери, елементи венчурної структури, типологія видів венчурних структур, типологія видів венчурних інноваційних підприємств, чинники впливу, типологія чинників впливу на формування і розвиток венчурної структури, що описує процес формування та функціонування венчурної структури (С. 82–98);

- розвинуто підхід зі встановлення та оцінювання розвитку венчурної структури на основі розрахунку відстані від уявного об'єкта з оптимальними (еталонними) характеристиками з використанням засобів таксономічного аналізу як інструменту часового і просторового рангування, що дозволяє упорядкувати сукупність багатомірних об'єктів шляхом встановлення їх відстані від уявного об'єкта з оптимальними (еталонними) характеристиками (С. 300–308);

- розвинуто систему бізнес-аналізу венчурної діяльності в умовах активізації інноваційних перетворень національної економіки, в основу якої покладено засоби дослідження стану та передбачення майбутніх змін венчурної діяльності на основі органічного поєднання загальних методів і моделей

статистичного аналізу та економетричного моделювання із спеціальними інструментами оцінювання результатів функціонування венчурної структури, що дозволяє здійснити прогнозування її розвитку в умовах обмеженої інформаційної визначеності (С. 289–299).

Зазначене дає підстави стверджувати, що представлені результати дисертаційної роботи містять наукову новизну, вирішують поставлену наукову проблему та основні завдання дослідження.

5. Теоретична та практична цінність положень, результатів та висновків дисертаційної роботи

Теоретичне значення дисертаційної роботи полягає в поглибленні теоретичних підходів щодо формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності, розробленні положення, відповідно до якого основним структуроформуючим елементом венчурного підприємництва вважається інноваційна сфера, що актуалізує інноваційний напрям розвитку національної економіки у злагодженій взаємодії з іншими сферами венчурної діяльності (управлінською, фінансовою, комерційною).

Практична цінність дисертації полягає в тому, що отримані результати досліджень у вигляді пропозицій та рекомендацій, викладені в дисертації, дозволяють суб'єктам венчурного підприємництва ефективно функціонувати та забезпечити проактивний розвиток у довгостроковій перспективі та можуть бути покладені в основу вирішення загальнодержавних методологічних і практичних проблем щодо формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності.

Так, окремі положення дисертації (впроваджено модель оцінювання розвитку венчурної структури, в якій інтегрально відображено умови активізації інноваційної та поступальної зміни фінансової, а також комерційної сфери венчурної діяльності з урахуванням індикаторів інноваційного розвитку макроекономічної системи, що дозволяє отримати розширену оцінку стану і спроможності її розвитку; застосовано комплексну систему показників оцінювання розвитку суб'єктів господарювання через інтегральну оцінку узгодженості розвитку, що сприятиме отриманню адекватної оцінки збалансованості розвитку господарюючої структури для природних та енергетичних ресурсів в процесі господарської діяльності з метою раціонального використання зазначених видів ресурсів; розроблена система показників, що базується на концепції функціонування вітчизняного ринку, забезпечує досягнення інтересів сторін взаємодії, дозволяє оптимізувати вироблення, перетворення, передавання та розподілу енергії для забезпечення неперервного розвитку енергетичної галузі) використано у діяльності: Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (довідка № 04-17/13-2022/128009 від 03.08.2022 р.); Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 1-52/65 від 16.02.2023); Львівської обласної ради (довідка № 02-вих-267 від 17.03.2023); ТзОВ «КЕН-ПАК Яворів» Яворівської районної державної адміністрації Львівської області (довідка № 712/12 від 11.04.2023); ПрАТ «Гал-ЕКСПО» (довідка № 07 від 14.03.2023); ТзОВ «ЗАХІД-ФРУКТ ЛТД» (довідка № 001/2023 від 17.03.2023); ТОВ «Топ Тайм» (довідка від 20.03.2023); ТзОВ «ПРОММОНТАЖ «СУ-529»

(довідка № 7 від 23 лютого 2023); Науково-виробничого центру «Аналітичні, комп'ютерні, різносторонньо оптимізовані системи» (НВЦ «АКРОС») (довідка № 160323 від 16 березня 2023); ТОВ «АМІЧІ ГРАНДЕ» (довідка від 21.12.2022); ТзОВ «ФРУКТИМПЕКС.ЮЕЙ» (довідка від 15.12.2022); ПАТ КУА «КАРПАТИ-ІНВЕСТ» (довідка № 67 від 25 квітня 2023).

Варто зазначити, що результати дисертаційної роботи формують підґрунтя для подальшого дослідження проблеми формування та розвитку венчурних структур і мають значний потенціал для впровадження у діяльність державних установ і органів місцевої влади.

6. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації в опублікованих працях

Теоретичні, методичні та прикладні розробки за темою дисертаційної роботи, основні положення, рекомендації та пропозиції достатньо повно викладені автором в опублікованих ним наукових працях. Авторський доробок знайшов достатнє висвітлення у 60 наукових працях (загальним обсягом 65,88 друк. арк., з яких особисто автору належать 37,09 друк. арк.), зокрема: 4 статті у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science; 1 публікація в матеріалах конференцій, що індексована у міжнародній наукометричній базі SviVerse Scopus; 21 стаття у наукових фахових виданнях України (з них 14 одноосібно), з яких 16 – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, 1 публікація у виданні, що включене до міжнародних наукометричних баз; 1 одноосібна монографія та 1 монографія у співавторстві; 28 публікацій у матеріалах конференцій; 1 підручник у співавторстві та 3 навчально-методичні видання. Тож, основні методичні положення, наукові розробки і результати дослідження доповідалися й апробовано на наукових конференціях, у тому числі й міжнародних.

Характер видань і зміст опублікованих наукових праць відповідають вимогам МОН України, пропонованим для повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Визнаємо: а) основні наукові результати дисертації Терлецької В.О. – висвітлено у відкритій печаті. Особистий внесок автора у колективних наукових роботах відображено у переліку публікацій, який наведено у рефераті; б) наукові розробки, ідеї щодо використання представлених у роботі теоретико-концептуальних і методичних засад та інструментарію, загальні наукові принципи і практичні результати апробовано та впроваджено у практику; в) результати дисертації Терлецької В.О. оприлюднені нею до її захисту.

Ознайомившись зі звітом подібності за результатами перевірки дисертації на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Терлецької В.О. є результатом самостійних досліджень здобувачки і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень, що констатує відсутність порушення академічної доброчесності. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела, яке подано з дотриманням норм законодавства про авторське право.

7. Відповідність теми дисертації профілю спеціальності

Науковий стиль дисертаційної роботи та її зміст відповідає вимогам до наукових праць на здобуття ступеня доктора наук. Зміст та результати дисертації відповідають профілю спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Терлецької В.О., доцільно звернути увагу на деякі положення, що є дискусійними, недостатньо розкритими, потребують пояснення у процесі захисту дисертації та у подальших наукових дослідженнях дисертантки.

1. У п.1.2 значна увага приділена питанню відмінностей понять «типології» і «класифікації» при розробці типології венчурної структури, доцільно було б зменшити обсяг такого тексту, оскільки це є другорядними питаннями дисертаційної роботи.

2. На рис. 1.2 автор вказує види діяльності суб'єктів венчурної бізнес-структури, де є елемент «інші види діяльності», проте далі чітко не розкрито, про яку діяльність йде мова. Доцільно було б розкрити ті види діяльності, що автор мав на увазі.

3. При розрахунку елементного зведеного індикатора стану і динаміки функціонування суб'єктів венчурного підприємництва у фінансовій та комерційній сферах (С. 221) автор пропонує використовувати ω – коефіцієнт, що характеризує фінансову/комерційну активність суб'єктів венчурного підприємництва у фінансовій/комерційній сферах та набуває значень від 0,5 до 1. Далі наведені числові значення, які може набувати вказаний коефіцієнт і наведено трактування значень, незрозуміло, на основі яких спостережень наведені такі числові значення, доцільно було б описати, на які дослідження спирався автор при їх побудові.

4. На рис. 2.11 автор з метою оцінювання розвитку суб'єктів венчурного підприємництва за сферами венчурної діяльності (управлінської, фінансової, інноваційної та комерційної) сформував підхід до оцінювання узгодженості розвитку елементів венчурної структури, де пропонує оцінити економічний, соціальний та екологічний ефекти. Відповідно, щоб оцінити такі ефекти, як показано на рисунку, автор вказує, що економічний ефект можна отримати за інтегральним показником розвитку фінансової сфери та інтегральним показником розвитку комерційної сфери венчурної діяльності. Екологічний та соціальний ефект можна отримати за інтегральним показником розвитку інноваційної сфери венчурної діяльності, проте на рисунку немає опису, як при цьому оцінити управлінську сферу. Частково аж на С. 227 наведено характеристики підходів до оцінювання якості корпоративного управління за окремими показниками мікрорівня та зведеними показниками макрорівня. Доцільно було б поєднати ці питання в системному виді.

5. Заслуговує на увагу те, що аналізування базується на вихідних даних за період до 2020, 2021 року, водночас економіка сьогодення підпадає під зовнішні впливи, зокрема впливи зовнішньополітичного характеру, що викликані військовою агресією росії. Це вносить свої корективи у діяльність бізнес-структур. Робота виграла б якщо була прив'язана до реалій сьогодення.

6. У п. 5.1 поряд з інструментами венчурної діяльності наведено стан та динаміку інноваційної діяльності в Україні і світі. На нашу думку, більш доцільно було б присвятити параграф суто інструментам.

Загалом наведені зауваження та дискусійні положення не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи та її наукову новизну.

9. Загальна оцінка дисертаційної роботи, її відповідність існуючим вимогам та висновки

Дисертація Терлецької Вікторії Олександрівни «Формування та розвиток венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності» виконана на актуальну тему, за змістом є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що в сукупності є суттєвими для розвитку економічної науки. Виявлені недоліки та дискусійні положення не знижують теоретичної та прикладної значущості отриманих здобутків. Це дозволяє, в цілому, позитивно оцінити наукове дослідження, визнати актуальність вибору теми, високий ступінь обґрунтованості положень наукової новизни, адекватність висновків і рекомендацій.

У дисертаційній роботі матеріали та висновки кандидатської дисертації не використовувалися. Зміст реферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної роботи.

Таким чином, дисертаційна робота Терлецької Вікторії Олександрівни відповідає вимогам, які ставляться до робіт на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, пп. 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ № 1197 від 17.11.2021 р., а її автор – Терлецька Вікторія Олександрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,
проректор з наукової роботи
та міжнародних зв'язків
Національного університету
водного господарства та
природокористування,
доктор економічних наук, професор

Наталія САВІНА